

κηπέσσα Μποναπάρτη, έπρεπε να παρουσιασθή κα-
κοντυμένη, και με κακοκοιμένο φόρεμα. Και τί κα-
λύτερο από ένα ρούχο απλό, κλοφορεμένο, που πέ-
φτει άπκαλά και μπλακά, κοντυλοζουγραφίζει, και
κάνει επιθυμητό ένα όμορφο κορμί; Μόνο μια μα-
τιά αν ρίξη κανένας άπάνω στάθανάτα άγάλματά
μας θα τó μάθη και μού φαίνεται παράξενο, πώς
μια Έλληνίδα άναστημένη στην όμορφή δέν τó ξέ-
ρει κ' έχει και τóση κακή ιδέα για τόν Έλληνικό
λαό, που νομίζει πώς μόνο με τά γυαλιστά και τά
χτυπητά ένθουσιάζεται, και πώς τήν άληθινή όμορ-
φιά, που είναι: από άπλότη και από χάρη, δέν τή
νώθει.

Ναι βέβαια τήν κατηγορώ τή νύφη που ξόδεψε
πεντακόσιες χιλιάδες για τó φόρεμά της, ίσια ίσια
γιατί όντας νέα και χαριτωμένη, δέν είχε ανάγκη
από τόσο βαρύ λούσο για νάνάψη κ' ένθουσιάζη τó
λαό! Και τί τονέ μίλει τó λαό για τά διαμάντια
και τά κεντήματά της; Μήπως έβχαλε τίποτα στην
τζέπη του; Όλ' αυτά γίνανε κι άγοραστήκανε στην
Ευρώπη, όπως και ό,τι άλλο μεταχειρίζονται οι Βα-
σιλιάδες και τά Βασιλόπουλα.

Ό Έλληνικός λαός ξοδεύει μά σε σοδεύει.
Μούκανε μεγάλη έντύπωση ή άπάντητη που έ-
δωσε, όταν έδω και μερικά χρόνια, πήγε κ' επισκέ-
φτηκε στο Ζάπειο τά έργόχειρα, ένα Βασιλόπουλο
που εΐτανε για να παντρευτή με μια πλούσια πάλε
νύφη, και τού προτείνανε να παρχγγείλη άσπρόρου-
χα. «Εγώ, εΐπε, τά δικά μου τάκκαζ δλα στην Ευ-
ρώπη!» Κ' οι φημερίδες μας τó γράφανε για ξυ-
πνάδα!!!

Άλλά νομίζω πώς φεύγω από τó ζήτημα·
παίρνω λοιπόν πάλι τή σειρά κι άπαντώ στην κυ-
ρία. Βέβαια κ' ή Σταχτοπούτα κάποτε άφισε τή γω-
νιά και όφρεσε τά χρυσά της πασουμάκια. Για μια
Σταχτοπούτα είναι φυσικό να ζυπαστή και να θέλη
να ραφή καμιά φορά πώς κάτι είναι κι αυτή ή καη-
μένη! Μά μια Πριγκηπέσσα που τή μοιράνανε οι
μοΐρες σε γεννήθηκε και της δώσανε όλα τά χα-
ρίσματα, μάλιστα φροντίσανε γι' αυτήν πολύ πρι-
γεννηθεί, και της δώσαν'έναν πρόγονο που δούλεψε
να της κάνει μέγα όνομα, τó Ναπολέοντα! κ' ένκ
που δούλεψε για να της κάνει μέγα βίος, τó Φραγ-
κίσκο Μπλάν, που μεγάλωσε μες στα καλά κ' έλα-
θε ψιλή άνατροφή, δέν ζυπαζέτ' έτσι εύκολα μ' ένα
πλούσιο φουστάνι! Και τά γυναικία νευράκια κ' και
τή ματαιοδοξία τή νικάει με τά εύγενικά της αι-

στήματα. Κι αφού ήρθε νύφη όχι μόνο ένου γαμπρού
άλλά κ' ένου λαού! νομίζω πώς έπρεπε τού πρώτου
να δείξη τήν άγάπη κι άγνότη της με τó άσπρο
φόρεμα και τάπλά άσπρα λουλούδια στα μαύρα της
μαλλιά, και στο δεύτερο τήν πονεσιά και τήν κα-
λσύνη της με τά πλούσιά της άγαθά.

Έτσι τó κρίνω εγώ, κι άς μήν έχω και μου-
στάκι, και πιστεύω ότι κ' ή πριγκηπέσσα Μπονα-
πάρτη έτσι τó αιστάνεται, γιατί έχω άκουστά πώς
είναι καλή καπέλλα, μά πώς θα της δώσανε κακή
συβουλή και τήν άδικήσανε, κείνοι που της εΐτανε
πώς με τά πολλά καπέλλα και με τις ρεκλάμες θα
κέρδιζε τή συμπάθεια τού Έλληνικού λαού.

Παρίσι 14/27 του Γεννάρη 1908.

Η ΣΤΑΧΤΟΠΟΥΤΑ

ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ

[Στή στήλη τούτη ο «Νουμάς», από δω κι όμπρός, θ'
αναφέρει σύντομα σύντομα κάθε τι που γράφεται ή που
γίνεται για τó γλωσσικό μας ζήτημα. Τώρα τελευταία ή
συζήτηση για τή γλώσσα πήρε όρομο σε κάθε μέρος Έλ-
ληνικό, κι αυτό άποδείχτει πώς ό άγώνας τώ δημοτικι-
στώδων άρχίζει να ριζοβολά και κει άκόμα που ίσαμε προ-
χτές εΐτανε γνωστό πώς ή Άλήθεια δύσκολο πολύ θα στε-
κότανε να βρει φωτισμένα μυαλά που θάν τή δεχόντανε. Για
τούτο παρακαλούμε κάθε δημοτικιστή να μάς στέλνη ό,τι
του πέφτει στα μάτια για τó ζήτημα, κ' έτσι ελπίζουμε
ή στήλη τούτη να κλείσει, σε να πούμε, μια μέρα όλα τά
ιστορικά τού έννοσητήριου άγώνα μας].

Στήν Πόλη. Ό «Έλληνικός Φιλολογικός
Σύλλογος» της Πόλης, βάλθηκε τόν τελευταίο αυτό
καιρό να ζετάση σε σειρά συνεδριάσεις: «Τίνες αι
παρ' ήμιν παρατηρούμεναι έλλείψεις εν τή διδασκα-
λία των άρχαίων Έλλήνων συγγραφέων εν τή μέση
έκπαιδύσει». Τό θέμα έννοείται, ζαπλώθηκε στη συ-
ζήτηση κ' έλεισε μέσα όλο τó εκπαιδευτικό ζήτη-
μα. Οι διάφοροι δασκάλοι και κληταρίνοι της Πό-
λης, φλυκρήσανε άπάνου σ' αυτό κάμποσο, και στο
τέλος βγάλανε τó γενικό συμπέρασμα, πώς σήμερα
δέν διδάσκεται όπως πρέπει στα σχολεία ή Άρχαία
γλώσσα, και πώς οι άπόφοιτοι τώ σχολείων βγαί-
νουν αήμιμαθείς, για να μήν πούνε άκαμαθείς.
Σπολλάτη τους, που τó ανακαλύψανε ύστερα από
τόσον καιρό! Άς κοιμηθούνε τώρα κάμποσο, κι άμα
ζυπνήσουνε άς ανακαλύψουνε πάλι πώς ή Άρχαία
δέν έχει κανένα πραχτικό σκοπό, και πώς ή Νέα—

ή Ρωμική—είναι κείνη που θα φτερώση τά μυα-
λά των παιδιών μας...Κ' έτσι σαν έπίλογος σ' όλη
αυτή τή συζήτηση, ήρθε ένα άρθρο της «Κωσταντι-
νούπολης» που λείει πώς για τήν ώρα άλλο ζήτημα
έπρεπε να κοιτάζουμε οι Πολίτες. Τό πώς δηλα-
δή, εις τά εμεγαλώνουμα εκπαιδευτήρια, όσον τó εν
Πέραν Ζωγράφειον έχουνε «είσχωρήσει» όπαδοί της
αβεβηλώσεως της άθανάτου γλώσσας» και αμολύνου-
σι τόν ιερών περίβολον των ήμετέρων σχολών». Και
κράζει τούς Θεούς και τούς Δαίμονες, να τούς αϊκ-
διώξουν». Άς ήσυχάση ή «Κωσταντινούπολη» κι
ας μή χαλάει τήν καρδιά της. Έλπίζουμε γλήγορα
ν' αλλάξουν τά πράγματα και ν' άποδειχτή ποιοί
αμολύνουν τó Γένος, οι δημοτικιστάδες δασκάλοι,
για ή βλακεία κ' ή στενοκεφαλιά των τέτοιω δη-
μοσιογράφων;

Στή Σύρον. Η φημερίδα «Νέα Σύρον»
δέν έμεινε πίσω στις βρισιές από τήν άδερφή της
τήν «Αμάθεια» εναντίο τώ δημοτικιστώδων. Αυ-
τό φαίνεται φούρκισε τó δικηγόρο κ. Ν. Έλευθεριά-
δη, και τόν έκαμε να δημοσιεύη μια δήλωση, πώς
δ κ. Σηφάκης, διευθυντής της «Ν. Σύρον», τού
ζήτησε 50 λίρες για να ύποστηρίξη στη συζήτηση
που άνοιξε τώρα τώρα εκεί πέρα για τή γλώσσα,
τούς δημοτικιστάδες. Κ' έτσι ή «Ν. Σύρον» που
έβριζε αμίσθαρνα όργανα τόν Ψυχάρη, τόν Πάλλη
και τούς άλλους τιμημένους έργάτες της Ίδέας, ά-
ποδείχτηκε θεοφάνερα πώς ή Ίδέα είναι αμίσθαρνον
όργανον» και λούφαξε...Μά ή «Αμάθεια» που να
σωπάση! Έβγαλε πάλι στα φόρα τις γνωστές ψευ-
τιές της, που άνάγκασε τόν κ. Έμμανουηλίδη να
της τρίψη τά μούτρα με γεγονότα και κείμενα ά-
ποδειχνοτάς την πρώτης γραμμής ψεύτρα και κα-
κόπιστη.

Στόν Πύργο. Από άφορμή τού καινούριου
βιβλίου τού κ. Βαχλέντη «Απτόι και λελέκια» ή
φημερίδα τού Πύργου τού Μωριά «Πατρίς» συβου-
λεύει τούς δημοτικιστάδες να «επανέλθωσιν εις τήν
εύθειαν όδόν άφ' ής εξετράπησαν». Ό αγαθός θρω-
πος πο τάγραψε αυτά πιστεύει πώς έλυσε τó ζήτη-
μα, με λογής λογής άνοησίες που μάς παράταξε.
Λοιπόν, κ.κ. δημοτικιστάδες, πάψτε ν' άκούτε τόν
Ψυχάρη, τόν Πάλλη, τόν Κρουμπάχερ και τούς άλ-
λους σοφούς, κι ακολουθήστε τις γνώμες τού κ. Βα-
ρουξή! τού καημένου τού διευθυντή της «Πατρίς».

στην Άλλη, νάλλάξουν από τó ένα στόλλο κτλ. Τό
έναντίον οι όπαδοί της διαλεκτικής μεθόδου (ύλισται
ή ιδεαλισται άδιάφορο) φαντάζονται τά πράγματα
σε άδιάκοπη κίνηση κ' εξέλιξη, μεταβαίνοντα άκα-
τάπαυτα άπ' τή μια κατάσταση στην Άλλη, συν-
δεμένα με χίλιους δεσμούς άναμεταξύ τους κτλ.
Όστε ένω όσον άφορά τή βάση, ένόσταση και φύση
των πραγμάτων έχουμε τις δυό ύποδιαίρέσεις τού
μονισμού: ιδεαλισμό και ύλισμό, έξαλλου όσον άφορά
τήν κατάσταση και πορεία των φαινομένων έχουμε τις
δυό μεθόδους τού σκέπτεσθαι: τή μεταφυσική και
τή διαλεκτική. Στο σύνολο λοιπόν μπορούμε νάχουμε
τέσσερες φιλοσοφικές διευθύνσεις, τις ήποιες έπίρασε
ως τά τώρα ή εξέλιξη της φιλοσοφικής ιδέας:

- 1) μεταφυσικός ιδεαλισμός
- 2) » » ύλισμός
- 3) διαλεκτικός ιδεαλισμός
- 4) » » ύλισμός

Άς εξετάσουμε σύντομα καθέναν άπ' αυτούς.

Μεταφυσικός ιδεαλισμός. Άν άφήσουμε τόν άρ-
χαίο κόσμο με τούς ύλιστάς πολλές φορές φιλοσό-
φους του, όλος ό μεταίωνας κ' οι νεώτεροι χρόνοι
σχεδόν ως τόν 17ον αιώνα έπλεαν στο πέλαγος τού

θηρηκευτικού δυαδισμού ή τó πολύ τού μεταφυσικού
ιδεαλισμού. Άτελείωτες συζητήσεις περι ψυχής,
θηρηκευτική εξιδανικευτή της φύσεως τού ανθρώπου,
θεοκρατική εξήγηση των φαινομένων της ζωής κτλ.
Τό πολύ πολύ καμιά ιδεαλιστική μονιστική εξήγη-
ση τού σύμπαντος. Ό Βέρκελεϋ λ. χ. άρνείται τή
δυϊστική ύπόσταση τού ανθρώπου και όλα τά ύλικά
φαινόμενα τά θεωρεί άπλές εκρήσεις τού πνεύματος.
Ό Λάιβνιτς επίσης δημιουργεί ιδεαλιστικό μονιστι-
κό σύστημα, βάζοντας βάση του τήν άσύλληπτη, ί-
δεώδη μονάδα, άπ' τήν όποία άποτελείται τó παν.
Όσον άφορά τήν εξήγητη των κοινωνικών φαινομέ-
νων, έννοείται έδω κείλειε έδω καθαρός μεταφυσικός
τρόπος τού σκέπτεσθαι. Η ιδέα της εξέλιξης ούτε
μπορούσε καν να περάση στο νοϋ της τότε εποχής.
Όλα τούς φαινόταν στάσιμα, μόνιμα με σταθερή
μορφή διατυπωμένη άρχικώς. Στην εξήγηση της
παγκόσμιας Ιστορίας δίνονται συνήθως θρησκευτικές
εξηγήσεις. Αίγες έκτακτες εξερίσεις (Ba ron, Hob-
ber, Locke, Spinoza κλπ.) δέν μπόρεσαν βέβαια
να φέρουν άντιπερισσασμό στο δυϊστικό, σχολαστικό,
μεταφυσικό, έν γένει στάσιμο πνεύμα της κατεζο-
χής στάσιμης εποχής, που είχε βάση τή στασιμό-
τητα των κοινωνικών, οικονομικών συνθηκών.

Μεταφυσικός ύλισμός. Πρώτο ισχυρό ράπισμα στο
δυϊσμό και τó μεταφυσικό ιδεαλισμό έδωσαν οι γάλλοι
φιλόσοφοι τού 18ου αιώνα Hollbach, Dela
Mettrie, Diderot, Helvetius κλπ. Αυτοί με
μεγάλη εύγλωττία και σαφήνεια χτύπησαν κατακέ-
φαλα τó δυϊσμό και ιδεαλισμό και άπόδειξαν καθα-
ρά τήν ύλιστική ύπόσταση τού ανθρώπου έν γένει.
Γι' αυτούς δέν υπήρχε τίποτε τó ύπερφυσικό, τίποτε
τό ιδεαλιστικό. Όλα ύλικές εκδηλώσεις, φυσικοί και
χημικοί νόμοι! Οι ιδέες παράγονται από τόν εγκέ-
φαλο, όπως ή γολή άπ' τó σηκότι. Οι ψυχικές εκ-
δηλώσεις δέν είναι άλλο τίποτε από ατροποποιημέ-
νες έντυπώσεις τού έξω κόσμου (sensations trans-
formées). Καθώς βλέπετε, άμειλικτος και συνε-
πής ύλισμός, που χτύπησε κυρίως τó θρησκευτικό
δυϊσμό. Παράπερα όμως δέν προχώρησε και γι' αυτό
άκριβώς δέν βάσταξε πολύ ή έπίδρασή του. Για τήν
εξέλιξη της κοινωνίας, για τούς νόμους της ζωής,
για τή βάση των κοινωνικών φαινομένων δέν μάς εί-
παν σχεδόν τίποτε σοβαρό οι γάλλοι φιλόσοφοι τού
18 αιώνα, κ' έδω άκριβώς είναι τó αδύνατο μέρος
τους κ' ή αίτια που λησμονήθηκαν τόσο γλήγορα.
Κι αυτοί όσον άφορά τήν κοινωνική αντίληψη δέν
μπόρεσαν να βγούν έξω άπ' τις μεταφυσικές πρα-

Στὴν Κέρκυρα. Ἡ φημερίδα «Μεταρρύθμιση» μ' ἕνα σύντομο, μὲ καλογραμμένο «Φιλολογικὸ σημεῖωμα» κρίνει τὸ καινούριον βιβλίον τοῦ Πάλλη «Ταμπουράς καὶ κόπανος». Τὰ ἔργα τοῦ κ. Πάλλη λείπει ἀτιμῶν τὰ Ἑλλ. Γράμματα καὶ μὲς φέρουν στὴ μελλάμενη ἔθνοσώστρα γλωσσικὴ ἀναγέννηση, καὶ πάντα ὀμπρὸς στὸ φωτεινὸ σημεῖον, ποὺ κοιτάζουν μονάχα οἱ Ἐκλεχτοὶ τοῦ ἔθνους. Στὸ τέλος δημοσιεύει κ' ἕνα τραγῳδίον, τὴν «Κορφιάτισσα» ἀπὸ τὸ βιβλίον αὐτὸ τοῦ Πάλλη.

Στὸ Βόλο. Ἡ φημερίδα τοῦ Βόλου «Ἐργατικὴ» ποὺ βγαίνει πέρα πέρα στὴ δημοτικὴ, μιλάει στὸ τελευταῖον φύλλον τῆς μὲ τιμητικώτατα λόγια γιὰ τὸ «Νουμάς». Ὁ «Νουμάς» λέει «δὲν εἶναι ἀπὸ τὶς φημερίδες ἐκεῖνες ποὺ προσκολλιδῶνται πίσω ἀπὸ τὸ ἄρμα τοῦ ἐνός ἢ τοῦ ἄλλου πολιτικοῦ ποὺ ἤθελε τοὺς ρίξει μερικὰ ψίχαλα, μὰ μὲ θάρρος καὶ δύναμη πολεμᾷ γιὰ τὴν Ἀλήθειαν, χτυπώντας ἀλύπητα κάθε πρόληψη, κάθε σαπίλα, κάθε ψευτιά».

ΘΕΟΣ ΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

(Ἀπὸ τὴς «Θρησκευτικῆς ἐντύπωσης»)
Ἐκκλησία!

Τί ἐντύπωση καὶ τί ἀνάμνηση ἀπὸ τὸν ἱερό ἀφτόνε τόπο!

Ὁ παππᾶς, μὲς στὸ ἱερό, ντυμένος τὰ χροῦσά του ἄμφια, διαβάσει σιγὰ σιγὰ, καὶ μεῖς, οἱ μικροί, οἱ ὑπηρέτες του, ζεσταίνουμε τὸ ζέο καὶ φυσοῦμε τὰ κάρθουνα τοῦ θυμιατοῦ.

Οἱ ψάλτες, ὄζω, ψάλλουν, μελωδικὰ μελωδικὰ, μὲ τὴν καταναυχτικὴν, μὲ τὴν λιγνὴ φωνή, τὴν παιδιακήσια.

Οἱ καντυλκνάφτες ἀνάβουν καὶ σβύνουν τοὺς πολυέλαιους, ποὺ ὁ πηγαίνοντορμος τοὺς μᾶς ἐπικρινε τὸ νοῦ καὶ τὴν ψυχὴ.

Οἱ καβγάδες, ἀναμεταξὺ μας, κ' οἱ λογομαχίες, ποῖς θὰ πῆ τὸ πιστεύω ἢ τὸ πάτερ ἡμῶν, ποῦ, βέβαια, τί θὰ ποῦνε δὲν τὰ νοιώθαμε.

Τὰ κλωτσοφορτώματα, κάπτε, μὲς τὸ ἱερό, πίσω ἀπὸ τὴν ὄραία Πύλη, ποῖς θὰ θυμιάση μπροστὰ στὸν παππᾶ, ποῦ θὰ σηκώση τᾶγια!

Μὰ ἀπ' ὅλα ἀφτά βλέπετε καμιά διδασκαλία γιὰ τὸ Θεό, ἂν κ' ὅλα ἀφτά γιὰ Κεῖνονε μονάχα!

Ἀπ' ὅλα, λέω, ἀφτά, ἕνα μάθημα γιὰ τὸ Θεό:

πὸς τὴν Ἐκκλησία μας κανένα μάθημα γιὰ τὸ Θεό!

Μὰ, ὄχι! Ξέχασα τὸ μόνο σωστὸ μάθημα. Ἀπάνω, ἀψηλά, μέσα στὸ θόλο τοῦ κουπέ, εἴτανε ζωγραφισμένη μιὰ καλλιτεχνικὴ εἰκόνα, παριστάνοντας τὸν Ἰησοῦ Χριστὸ κατὰ τὴν Ἀποκάλυψη τοῦ Ἰωάννου — τὸν Παντοκράτορα — ποὺ ἀριστερὰ του καὶ δεξιὰ του φαινότανε δυὸ μεγάλα γράμματα: Α καὶ Ω.

Ἡ εἰκόνα ἀφτῆ, κατὰ τὸν ἑσπερινό, δὲ φαινότανε καλὰ ἀπὸ τὸ σκότος, ἀπὸ τὴ σκιά μὰ τὸ πρᾶϊ, κατὰ τὴ λειτουργία, ὅταν τοῦ ἡλίου οἱ ἀχτίδες, λαμπερὲς καὶ ποικιλόχρωμες, μπαίνανε, ἀπὸ τὰ γυαλιὰ τοῦ θόλου, μέσα στὸ ναό, Θεὲ! τί ἐντύπωση, τί μάθημα, τί διδασκαλία!

Τὸ κεφάλι, τότε, τοῦ Παντοκράτορα κ' οἱ τρίχες του εἴτανε λερκές, σὰ χιόνι, σὰ μαλλί λερκό. τὰ μάτια του κόκκινα, σὰ φλόγα φωτιᾶς, στὸ δεξιὸ του χέρι κρατοῦσε ἀστέρια ἑφτά, κ' ἀπὸ τὸ στόμα του ἔβγαινε δίκωπη μαχαίρα.

Καὶ τότες ἐγὼ, χλωμὸς σὰν τὸ θιάφι, ἔτρεχα πρὸς τὴ θεία μου, πὰ στὸ γυναικωνίτη.

- Θεῖα, ποῖς εἶναι κείνος στὸν κουπέ;
- Εἶν' ὁ Θεός, εἶν' ὁ Χριστός, παιδί μου.
- Γιατί ἔχει μάτια κόκκινα, στὸ στόμα του μαχαίρα;
- Γιατί, παιδί μου Βάσσο μου, εἶναι θυμὸ γεμάτος· θυμῶνε μὲ...
- Μὲ ποῖονε, θεῖα μου, μὲ ποῖόν;
- Μὲ ὅποιον κάνει τὸ κακὸ. Πρόσεχε καὶ σὺ, Βάσσο μου, νάκούς ὅ,τι σοῦ λέω· εἰδὲ ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ποῦ ἀγάπηξ ὡς τώρα ὅς σὲ μισήση ὕστερα, κ' ἀλλοίμονο σὲ σένη.

— Ἐγὼ δὲν κάνω τίποτα· δὲν κάνω τὸ κακὸ.

— Αἶ! μὴ φοβάσαι τὸ λοιπὸν· ἐκεῖνος ἀγάπηξ.

Καὶ μὲ τὴν τέτοια βεβαίωση τῆς θείας μου πὸς ὁ Χριστός, ὁ φοβερός ἐκεῖνος Κριτής, μὲ ἀγάπηξ, ἄφινά πάλε τὴ θεία μου, κπτέχαινα κάτω στὸ ναό, κοντὰ στουὺς ψάλτες.

Καὶ ἰσοκρατοῦσα...

Τὸ θάρρος, λίγο λίγο, μεγάλωνε πάλε στὴ φοβισμένη καρδοῦλα μου, καὶ, σιγὰ σιγὰ, σήκωνα καὶ πάλε τὰ μάτια μου ἀψηλά, ἀπάνω κεῖ στὸ θόλο...

Κοίταξα, κοίταξα τὴν εἰκόνα τοῦ Παντοκράτορα, καὶ ἡ μικρὴ μου ψυχὴ, λίγο λίγο, ἀλάφρυνε· ἤθελα νὰ ἀσπαστῶ ἀφτόνε τὸ Θεό ποὺ μάγαποῦσε, ὅπως ἔκωνε καὶ στίς ἄλλες εἰκόνας, γιὰ νὰ μάγαπήση πῶς πολὺ, μὰ τίποτα! Ἐκεῖνος βρισκότανε ἀψηλά, ἀψηλά, ἀπάνω κεῖ στὸ θόλο, σὰ νὰ ἤθελε νὰ μὲ διδάξη πὸς «Πνεῦμα ὁ Θεός» κ' ὅποιοι θέλουνε νὰ τόνε λατρεύουνε, αἶν πνεύματι καὶ ἀληθεία δεῖ προσκυνεῖν» — καὶ ἀσπάξεσθαι.

Σάμο. Βασ. Α. Θεοφάνιδης

στάσεις τῆς ἐποχῆς τους. Κι αὐτῶν τὸ μυαλὸ δὲν μπορούσε νὰ χωνήση τὴν ἰδέαν τῆς ἐξελίξεως. Κι αὐτοὶ ὅλα τᾶβλεπαν μόνιμα, πηγάζοντα ἀπ' τὴ θέληση τοῦ ἀνθρώπου, τὴν αἰτία τῶν πράξεων τοῦ ἀνθρώπου τὴ γύρευαν ἐν μέρει μέσα στὸν ἀνθρωπο. Συμφωνώντας μὲ τὸν ἀγγλο φιλόσοφο Λόκ ὅτι δὲν ὑπάρχουν «ἐκ γενετῆς ἰδέες» (no innate principles), ὅλες τὶς ἰδέες τῶν ἀνθρώπων τὶς θεωροῦσαν ἀποτέλεσμα τοῦ ἐξωτερικοῦ περιβάλλοντος. Ὡς εἶδω καλὰ. «Ἄν τοὺς ρωτοῦσες ὅμως: «Μὰ τὸ περιβάλλον ποῖς τὸ γενεᾶ;» ἢ ἀπαντοῦσαν: «οἱ ἰδέες τοῦ ἀνθρώπου!» (C'est l'opinion qui gouverne le monde). Ὡστε: «οἱ ἰδέες κάνουν τὸ περιβάλλον, τὸ περιβάλλον τὶς ἰδέες». Φυλὸς κύκλος, ποὺ δὲν ἐξηγεῖ τίποτε. Ἡ αἰώνια αὐτὴ πανάκεια τῆς ἀλληλεπιδράσεως, ποὺ καταφεύγουν ὅλοι ὅσοι θέλουν νὰ παφύγουν βαθύτερη ἐξήγηση. Κεθῶς βλέπετε, ἔπρεπε νὰ βρεθῆ καὶ τρίτος παράγοντας γιὰ νὰ μᾶς ἐξηγήση τὸ πὸς γεννήθηκαν οἱ πρῶτες ἰδέες, ἢ τὸ πρῶτο περιβάλλον καὶ ἀκόμη τὸ πὸς ἀλλάζουν ὁλοένα οἱ ἰδέες καὶ τὸ περιβάλλον. Τὸν τρίτο αὐτὸν παράγοντα δὲ μᾶς τὸν εἶπαν οἱ γάλλοι φιλόσοφοι τοῦ 18ου αἰῶνα. Ἡ μεγάλη γαλλικὴ ἐπανάσταση ἀπόδειξε τὸ μονομερὲς τῶν βλέψεων κ' ἐκλόνησε ἐντε-

λῶς τὴν ἀπόλυτη πίστη τους στὴν παντοδυναμία τοῦ «λογικοῦ» καὶ τῶν αἰδεῶν. Οἱ γάλλοι ἱστορικοὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ 19ου αἰῶνα (Γκιζώ, Τιερρύ, Μενιὲ κλπ.) σοβαρώτερα πλέον ἔβλεπαν κ' ἐκρίναν τὰ κοινωνικὰ φαινόμενα. Χωρὶς νάκρηθηθῶν τὴν ἀλληλεπίδραση τῶν ἰδεῶν στὸ καθεστὸς καὶ τὰνάκκλιν, ὑπόδειξαν ταυτόχρονα ἐνκν βαθύτερον παράγοντα ποὺ τὰ γενεᾶ καὶ τὰ δυὸ. Αὐτός, κατ' αὐτοὺς, εἶναι: οἱ οικονομικὲς σχέσεις τῶν κοινωνικῶν τάξεων.

Ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀποψη ἐκρίναν τὴ γαλλικὴ ἐπανάσταση κ' ἐν γένει τὴν ἱστορία τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ἀγγλίας, δίνοντας μεγάλη ὄθηση στὴν ἱστορικὴ ἐπιστήμη. Ἀλλὰ κ' αὐτοί, ἐνῶ ὑπόδειξαν τὶς οικονομικὲς συνθήκες ὡς βαθύτερον παράγοντα τῆς κοινωνίας, δὲ μᾶς ἐξήγησαν ἱκανοποιητικὰ πὸς γεννοῦνται αὐτὲς καὶ ἀπὸ ποῦ πηγάζουν. Ἐπιχειρώντας νὰ ἐξηγήσουν τὴ γέννηση καὶ τὴν ἀνάπτυξη τῆς ἰδιοκτησίας, ἔφετταν σὲ ἀόριστες συγκεχυμένες φράσεις «περὶ τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου», τοῦ αἰώνιου αὐτοῦ καταφύγιου γιὰ τὴ λύση ὅλων τῶν ζητημάτων.

Στὴ φύση αὐτὴ τοῦ ἀνθρώπου στήριζαν κατόπιν ὅλα τους τὰ σχέδια οἱ περιώνυμοι οὐτοπισταὶ σοσιαλισταὶ (Saint-Simon, Fourier, Enfantin

“Ο ΝΟΥΜΑΣ”

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ

Γιὰ τὴν Ἀθήνα 4ρ. 3. — Γιὰ τὶς ἑπαρχίες 5ρ. 7. — Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸ 6ρ. 10.

Γιὰ τὶς ἑπαρχίες δεχόμεστε καὶ τρίμηνες (2 5ρ. τὴν τριμηνία) συντρομῆς.

Κανένας δὲ γράφεται συντρομητὴς ἂν δὲ στείλει μπροστὰ τὴ συντρομὴ του.

10 λεφτὰ τὸ φύλλον 10 λεφτὰ 10

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ. Στὰ κιάσκια (Σύνταγμα, Ὁμόνοια, Ἐθν. Τράπεζα Ἰπ. Οικονομικῶν, Σταθμὸς Τροχιδρόμου (Ἀκαδημία), Βουλῆ, Σταθμὸς ὑπόγειου Σιδηρόδρομου (Ὁμόνοια), στὰ βιβλιοπωλεῖα «Ἐστίας» Γ. Κολάρου καὶ Σακέτου (ἀντίκρου στὴ Βουλῆ).

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Τὰ Πορτογαλλικά — Ὑποδοχὴ τοῦ Πάλλη — Ἡ «Δαϊκὴ» — Σκουζούν οἱ δασυάλοι — Ἀλογοθρόωλοι.

«ΕΣΤΕΜΜΕΝΟΣ ἡμῶς» ὁ Βασιλεὺς τῆς Πορτογαλίας. «Ἐστὶ τὸν θεὸν ἢ τὴν Ἀκρόπολιν». Κι ὅσο βαρῆς κ' ἂν εἶναι ὁ τίτλος αὐτός, πάντα ταιριάζει ὁ ἕνα Βασιλεὺς ποὺ ἀντὶ νὰ κοπροσκυλάει πᾶνον στὸ θρόνον του, νὰ γεννοβολαίει καὶ νὰ παραδολογαίει, ἀταρξέται ὅλα τὰ βασιλικά χουζούβια του ἀφίνει καταμέρος ὅλα τὰ προσωπικά του συμφέροντα (ποῦ οὐκ εὐθίσασε νῦν τὰ ἴμμε καὶ διψέροντα τοῦ θρόνου) καὶ ῥήγγεται στὸν ἀγῶνα τῶν πολιτικῶν, μὲ τὸν καλὸ καὶ τίμιον σκοπὸ νὰ σώσει τὸ λαὸ του.

Αὐτό, λένε, πὸς ἔκαμε ὁ Βασιλεὺς τῆς Πορτογαλίας καὶ γι' αὐτὸ δολοφονήθηκε. Εἶναι ἀγνώμονες λοιπὸν οἱ Πορτογάλλοι ποὺ σκοτώσανε ἕναν τέτοιο Βασιλεὺς, μόνον καὶ μόνον γιὰ τὴν θέληση νᾶν τοῖς σώσει;

Ὅχι. Ἀγνώμονες δὲν εἶναι. Εἶναι φιλελεύθεροι πολῖτες, εἶναι ἀθροῦποι σημερῶν. Καὶ σήμερα, στὸν εἰκοστὸ αἰῶνα, ἀρχινήσαμε, φαίνεται, νὰ μὴ τὴν πολυμωθώσουμε, νᾶ μὴ τὴν πολυκωνοῦσουμε τὴ σωτηρία μας, ὅτι μᾶς σεβρίζεται μὲ τὴν μοναρχικὴν μέθοδο. Θέλουμε κάτιο ἄλλο εἶδος σωτηρίας, ποὺ φιλελεύθερο καὶ ποὺ ἀθροῦπινὸ, καὶ θέλουμε ἀκόμα ὁ σωτήρας μᾶς νὰ μᾶς παρουσιάζεται, ὄχι σὶν ἀγνότητι, μὲ σὶν ἀδερφότητι. Ἄν ἡμεῖς φτειάζουμε τέτοιο τὸν αἰῶνα μᾶς, ἢ ἂν ὁ αἰῶνας ποὺ ζοῦμε μᾶς φτειάζει τέτοιον, τὸ ἴδιο κάνει. Ἡ ἀλήθεια εἶναι, πὸς τέτοιον ἀθροῦποι σήμερα κατοικοῦν τὴ γῆ καὶ γιὰ τέτοιον πρέπει νᾶν τοὺς λογαριάσουν ὅσοι βαλθῆκαν ἀπὸ τὴν τύχη ἢ ἀπὸ τὴν περιστάση νᾶν τοὺς διακρίνουν. Ἄν ὁ Κάρλος τῆς Πορτογαλίας διάλεγε ἄλλο τρόπο,

Cabet, Owen, Μπαζάρ κλπ.). Πιζίνοντας τὴ φύση τοῦ ἀνθρώπου σὰν κατιτὶ ἀμετάβλητο καὶ μόνιμο, προσπάθησαν νὰ φανταστοῦν ἰδεώδες καθεστὸς, τὸ ὁποῖο νάντιστοιχῆ καθόλα μὲ τὶς ἰδιότητες αἰότης τῆς φύσεως, λ. χ. ἰδωδὴ νομοθεσία (legislation parfaite). Ἐννοεῖται πὸς καθέννας ἀπ' αὐτοὺς φαντάζονταν διαφορετικὰ τὶς ἰδιότητες τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου κ' ἐπομένως δημιουργοῦσε διαφορετικὸ ἀπ' τὸν ἄλλο σύστημα πρὸς μεταρρύθμιση τῆς κοινωνίας. Τὸ πὸς ἡ κοινωνία ἔχει δικούς της νόμους, σύμφωνα μὲ τοὺς ὁποίους ἀναπτύσσεται, καὶ πὸς δὲν ἀκούει τὶς ὑποκειμενικὲς ἐπιθυμίες τοῦ Α καὶ τοῦ Β, — τὸ γεγονός αὐτὸ οὔτε μπορούσαν νὰ τὸ ὑποψιαστοῦν οἱ οὐτοπισταὶ σοσιαλισταὶ καὶ γι' αὐτὸ πολὺ γλήγορα ἡ πραγματικὴ οὐτοπία τᾶ παιδαριώδη τους ὑποκειμενικὰ σχέδια».

Παρόμοια ὑποκειμενικὴ βάση στήριζόμενη στὴ φύση τοῦ ἀνθρώπου ἔχουν κ' οἱ ἀναρχικοὶ (Proudhon, Godwin, Stirner, Tucker, Bakunin, Krapotkin κλπ.) καθὼς κ' οἱ διάφοροι ὑποκειμενικοὶ ἠθικο-κοινωνιολόγοι (Τολστόη, Νίτσε κλπ.)

Διαλεκτικὸς Ἰδεαλισμός. Κ' ἔτσι τὰ κοινωνικὰ φαινόμενα δὲν μπορούσαν νὰ ἐξηγηθῶν καλὰ, γιὰτὶ